

UDK: 821.111(71).161

Mirvoxid FOZILOV,
Guliston davlat universiteti o'qituvchisi
E-mail: mirvohidf@mail.ru

GulDU f.f.n dotsent X.Tojiev taqrizi asosida

REPRESENTATION OF ANIMALISM IN THE WORK OF E. SETON- THOMPSON

Annotation

In recent years, animalism has become one of the important and relevant areas of contemporary art. However, despite its growing popularity, both the artistic and visual works of the Canadian Ernest Seton-Thompson, who is considered one of the founders of this movement, remain little known. In his work, Thompson raises important questions about the nature of man and his relationship to animals, creating unique works of art that attract the viewer's attention with their brightness and emotional power. The writer writes in the genre of realism and naturalism, sometimes eco-novel, which creates an alarming effect and unpredictability, forcing the viewer to think about how humanity interacts with other life forms on the planet. Each of Seton-Thompson's works becomes a kind of protest against the cruelty and exploitation of animals, causing mixed feelings in the reader and forcing him to think about the importance of ethical treatment of animals. In this article, we will look at Seton-Thompson's major works and analyze how he used his writing to convey his deep philosophy. We will also discuss the representation of animalism in his work and how his work has become an important part of the dialogue about animal rights and the nature around us. We also note that as an artist, Seton-Thompson raised pressing questions about the existence of man on Earth and his relationship to other living beings.

Key words: Thompson, animalism, representation, detailing, realism, naturalism, eco-novel genre.

РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ АНИМАЛИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Э.СЕТОНА-ТОМПСОНА

Аннотация

В последние годы анимализм стал одним из важных и актуальных направлений современного искусства. Однако, несмотря на его растущую популярность, малоизвестными остаются как художественные произведения, так и изобразительные работы канадца Эрнеста Сетона-Томпсона, который считается одним из основателей этого движения. В своем творчестве Томпсон поднимает важные вопросы о природе человека и его отношении к животным, создавая уникальные произведения искусства, которые привлекают внимание зрителя своей яркостью и эмоциональной силой. Писатель пишет в жанре реализма и натурализма, иногда – эко-романа, что создает эффект тревоги и непредсказуемости, заставляя зрителя задуматься о том, как человечество взаимодействует с другими формами жизни на планете. Каждое произведение Сетона-Томпсона становится своеобразным протестом против жестокости и эксплуатации животных, вызывая у читателя смешанные чувства и заставляя задуматься о важности этического отношения к животным. В данной статье мы рассмотрим основные работы Сетона-Томпсона и проанализируем, как он использовал свое писательское мастерство, чтобы передать свою глубокую философию. Мы также обсудим репрезентацию анимализма в его творчестве и то, как его работы стали важным элементом диалога о правах животных и окружающей нас природе. Так же отметим, что как художник, Сетон-Томпсон поднимал актуальные вопросы о существовании человека на Земле и его отношении к другим живым существам.

Ключевые слова: Томпсон, анимализм, репрезентация, детализация, реализм, натурализм, жанр эко-романа.

E.S.TOMPSON ASARLARIDA ANIMALIZM TASVIRI

Annotatsiya

So'nggi yillarda animalizm zamonaviy san'atning muhim va dolzarb sohalaridan biriga aylandi. Biroq, animalizmning tobora ommalashib borayotganiga qaramay, ushbu harakatning asoschilaridan biri hisoblangan kanadalik Ernest Seton-Tompsonning badiiy va tasviriy asarlari kam o'rganilmoqda. Tompson o'z asarlarida insonning tabiati, hayvonlar bilan munosabati haqidagi muhim savollarni ko'tarib, o'zining yorqinligi va hissiy kuchi bilan tomoshabin e'tiborini tortadigan noyob san'at asarlarini yaratdi. Yozuvchi realizm va naturalizm janrida, ba'zan eko-roman yozadi, bu esa tashvishli effekt yaratadi va insoniyatni sayyoradagi boshqa hayot shakllari bilan qanday munosabatda bo'lishi haqida o'ylashga majbur qiladi. Seton-Tompsonning har bir ishi shafqatsizlikka qarshi o'ziga xos norozilikka aylanadi va hayvonlarni ekspluatatsiya qilish, o'quvchini aralash tuyg'ular bilan qoldirish va uni hayvonlarga axloqiy munosabatda bo'lish muhimligi haqida o'ylashga majbur qiladi.

Ushbu maqolada Seton-Tompsonning asosiy asarlarini ko'rib chiqamiz va u o'zining chuqur falsafasini yetkazish uchun yozuvchilik san'atidan qanday foydalanganini tahlil qilamiz. Shuningdek, biz uning ishida animalizmning namoyon bo'lishini va uning ishi hayvonlar huquqlari va atrofimizdagi tabiiy muhit haqidagi tassavurning muhim qismiga aylanganini muhokama qilamiz. Shuningdek, biz rassom sifatida Seton-Tompson yerda insonning mavjudligi va uning boshqa tirik mavjudotlar bilan aloqasi haqida dolzarb savollarni ko'targanini qayd etamiz.

Kalit so'zlar: Tompson, animalizm, tasvirlash, detallashtirish, realizm, naturalizm, eko-roman janri.

Kirish. XX asr boshlarida asli ingliz bo'lgan taniqli kanadalik yozuvchi, animalist-rassomi va tabiatshunos Seton-Tompson san'atda animalizmning rivojlanishiga katta ta'sir

ko'rsatdi [1]. Animalizm - bu hayvonlarning tabiiy xulq-atvori va atrof-muhit ko'rsatkichlariga e'tibor qaratib, yuqori darajada realizm va tafsilotlar bilan tasvirlangan uslubdir. Seton-

Tompson o'z asarlarida hayvonlarni tabiiy muhitda tasvirlab, ularning go'zalligi va ulug'vorligini badiiy texnikalar orqali yetkazgan.

Seton-Tompson bolaligidan hayvonot olamiga katta qiziqish bildirgan. Uning hayvonlarni kuzatish va o'rganishga bo'lgan ishtiyoqi o'z davrining boshqa tabiatshunoslaridan tabiatni farq qiladigan o'ziga xos badiiy uslub yaratilishiga sabab bo'ldi. U hayvonni yanada real va to'liqroq tasvirlashga intilib, tomoshabinlarga hayvonot olamiga o'ziga xos nuqtai nazarni taqdim etdi.

Seton-Tompson asarida animalizm tasvirining asosiy xususiyatlaridan biri, bu uning tafsilotidir. Yozuvchi jonivorning har bir detaliga: mo'ynasi, tanasining qiyshiqli, ko'zining shakli va rangiga alohida e'tibor bergan. Bu tafsilotlar uning ishini juda real va hayajonli qildi. Tompson o'zining texnikasi tufayli o'zi tasvirlagan har bir hayvonning go'zalligi va o'ziga xosligini yetkaza oldi. Ajablanarlisi shundaki, fantast yozuvchilar ko'pincha shunga o'xshash usuldan foydalanganlar [2; 3; 4].

Seton-Tompson ishini o'ziga xos yana bir xususiyat uning hayvonlarning tabiiy xatti-harakatlarini tushunishi va ifodalashi edi. Yozuvchi fe'llarni sinchiklab tanlab, harakat va iboralarni yetkazgan, hayvonni nafaqat statik obrazda, balki uni o'rmon yoki tog'lar kabi tabiiy muhitda ham tasvirlagan. Uning hayvonlarning tabiiy xulq-atvori tafsilotlari va tasviri hayvonot dunyosini tasvirlash uchun yangi standart yaratdi. Seton-Tompson kayfiyatni qanday yetkazishni bilardi va har bir hayvonning xarakteri, ularning jonli va faoligi illyuziyasini yaratdi.

Seton-Tompson asarlarining animalizmga ta'siri juda katta edi. Hayvonlarni tasvirlashda u tabiat va hissiy ta'sirga asoslangan yangi uslubni yaratdi [5]. Uning asarlari boshqa bir qancha yozuvchilarni ilhomlantirdi, shuningdek, yozuvchilar Seton-Tompsonning texnika va usullaridan foydalana boshladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ushbu kichik bo'limda Seton-Tompson asarlarida animalizmning tasviri bo'yicha adabiyotlar ko'rib chiqiladi. Animalizm - bu hayvonlarning ham odamlar kabi huquq va qadr-qimmatga ega ekanligini ta'kidlaydigan san'at harakati.

Seton Tompson, taniqli amerikalik yozuvchi va rassom, hayvonlar huquqlarining faol himoyachisi bo'lgan va o'z san'atidan hayvonlar g'oyasini targ'ib qilish uchun foydalangan.

Tadqiqotga bag'ishlangan eng muhim nashrlardan biri "Memorable Manitobans: Ernest Thompson Seton (1860-1946)" [7]. Ushbu kitob muallifi G. Goldsboro Seton-Tompsonning hayvonlar rasmlari sohasidagi ishlarini ko'rib chiqadi va uning ishi orqali qanday g'oyalari va qadriyatlar yetkazilganligini tahlil qiladi. Kitobda Seton-Tompson adabiyotining turli jihatlarini chuqur tahlil va talqin etilgan bo'lib, uning axloqiy va ijtimoiy g'oyalarni yetkazishda hayvonlar tasviridan foydalanishiga e'tibor qaratiladi.

Yana bir muhim nashrlardan biri "Zoonyms: Contextual meaning in literary context (based on the story collection "Animal Heroes" by Ernest Thompson Seton)" [6].

Maqolada muallif Seton-Tompson ijodini Shimoliy Amerika mustamlaka adabiyoti kontekstida ko'rib chiqadi. U Seton-Tompson Amerika milliy o'ziga xosligini shakllantirish uchun hayvonlar tasvirlaridan qanday foydalanganini tahlil qiladi va yovvoyi tabiatni muhofaza qilish muhimligini ta'kidlaydi. Maqolada adabiyot va dunyoning siyosiy, ijtimoiy, mafkuraviy jihatlarini o'rtasidagi aloqa ochib berilgan.

Seton-Tompson asarida animalizm timsoliga bag'ishlangan yana bir tadqiqot bu L. Moss Noksnin "The Storyteller: My Years with Ernest Thompson Seton" [8] kitobidir.

Ushbu kitobda muallif L. Moss Noksnin Seton Tompsonning atrof-muhitdagi axloqiy qarashlarining uning hayvonlarga bo'lgan munosabati va ularning asarlarida aks etishiga ta'sirini o'rganadi. Bundan tashqari, kitob Seton-Tompsonning romanlari va hikoyalariidagi qahramonlarning vegetarian bo'lishga qaror qilgani va bu ularning taqdiri va boshqalar bilan munosabatlariga qanday ta'sir qilishini ko'rsatadi. Kitob Seton-Tompson ijodida animalizmning axloqiy tarkibiy qismining ahamiyati va uning yanada adolatli va insonparvar dunyo yaratish istagini ta'kidlaydi.

Shuningdek, Ernest Thompson Seton, "The Life and Legacy of an Artist and Conservationist" [9] asarini ta'kidlash kerak. Ushbu kitob muallifi D. Vitt Seton-Tompsonning yovvoyi tabiatni muhofaza qilish va hayvonlarni muhofaza qilish harakatlari rivojlanishiga qo'shgan hissasini o'rganadi. Kitobda uning hayoti va ijodi, tabiatni muhofaza qilish zarurligi to'g'risida jamoatchilik fikrining shakllanishiga san'atining ta'siri haqida so'z boradi. Bu asar Seton-Tompsonning siyosiy va ijtimoiy ta'siriga qaratilgan bo'lib, uning animalizm va atrof-muhit rivojlanishidagi muhim rolini ta'kidlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Bu tadqiqotlarning barchasi Seton-Tompson ijodining animalizm kontekstidagi ahamiyatini va uning hayvonlarning badiiy tasviriga ta'sirini ko'rsatadi. Ular san'at axloqiy g'oyalarni yetkazish va tabiatni muhofaza qilish va hayvonlarning farovonligi haqida jamoatchilik fikrini shakllantirish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Tadqiqotlar Seton-Tompson ijodining turli jihatlarini tahlil qiladi va uning animalizm haqidagi g'oyalari zamonaviy dunyoda ko'proq ahamiyat va dolzarbliqni beradi.

Tahlil va natijalar. Seton-Tompson asarida animalizmning tasviri san'atdagi noyob va tez-tez muhokama qilinadigan hodisadir. Bunda rassom, o'zining qiziquvchanligi va innovatsion asarlari bilan tanilgan va o'z asarlari orqali o'zining antropotsentrizmga qarshi pozitsiyasini samimiy ifodalaydi.

Seton-Tompson ijodidagi animalizmning aniq belgilaridan biri uning butunlay real ko'rinadigan va shu bilan birga tomoshabinda hayvonot olamiga daxldorlik hissini uyg'otadigan obrazlarni yaratish qobiliyatidir. Uning asarlarida hayvonlarning har xil turlari mavjud - uy hayvonlaridan tortib ekzotik va noyob turlargacha. Seton-Tompsonning har bir hayvon qahramoni uning tafsilotlarga bo'lgan katta e'tiborini va har bir jonotning tabiiy xususiyatlarini qayta tiklash qobiliyatini namoyish etadi.

Biroq Tompson ijodidagi animalizm faqat hayvonlarning oddiy tasvirlari bilan cheklanmaydi. Uning asarlari tabiatga, odamlar va hayvonlar o'rtasidagi munosabatlarga chuqur qarashni taklif qiladi. Uning ba'zi rasmlarida hayvonlar va odamlarning to'siqlarsiz va to'qnashuvlarsiz tinch-totuv yashashi, uyg'un yashash tushunchasini ko'rish mumkin. Uning boshqa asarlari hayvonlarga xos bo'lgan rahm-shafqat va hamdardlikni ta'kidlab, tabiatni asrash va muhofaza qilishda insonning roli haqidagi savollarni uyg'otadi.

Tompson o'z san'atida animalizm orqali erishayotgan natijalar ham diqqatga sazovordir. Uning ishi san'at va atrof-muhit muammolari va hayvonlarni asrashga qiziqqan keng auditoriyani jalb qiladi. U tomoshabinni hayvonlar dunyosiga olib borishi va his-tuyg'ularni, hamdardlik va atrof-muhitga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish zarurligini anglashni uyg'otishga qodir.

Tompson o'z san'atida animalizm orqali hayvonlarga nafaqat o'rganish obyektini yoki ilhom manbai, balki tabiat va biologik xilma-xillikni saqlash uchun kurashda hamkorlar va ittifoqchilar sifatida qaraydi. U tomoshabinni hayvonlar dunyosiga olib borishga qodir va unda his-

tuyg'ularni, empatiyani va atrof-muhitga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish zarurligini anglashni uyg'otadi..

Shuningdek, Seton Tompsonning animalizmga asoslangan asari, nafaqat e'tiborni tortadi, balki odamlar va tabiat o'rtasidagi munosabatlar haqida fikr uyg'otadi, shuningdek, hayvonot dunyosi oldidagi ma'suliyatimizni va biologik xilma-xillikni saqlash zarurligini eslatishi mumkin. Uning asarlari nafaqat san'at va hayvonlarni himoya qilish balki tabiatni asrashga qaratilgan harakatlar uchun ilhom manbai bo'lib qoladi

Xulosa. San'atdagi animalizmning yetakchi vakillaridan biri Seton Tompson, shubhasiz, jahon madaniyatida sezilarli iz qoldirdi. Uning tabiat va hayvonlarni madh etuvchi ijodi tirik tabiatga chuqur hurmat va muhabbat

bilan singib ketgan. Seton Tompson asarlarida animalizm timsoli haqida gapirganda, uning ushbu san'at rivojiga qo'shgan hissasini alohida ta'kidlash kerak. U animalizmni badiiy ijodning umumiy oqimidan ajratib, animalizmga yangi sifat berdi. Uning asarlari hayvonot san'ati tarixida muhim bosqich bo'lib, yangi ufqlarni ochib, boshqa rassomlarni ilhomlantirdi. Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, Seton Tompson nafaqat o'z davrining buyuk san'atkorlaridan biri, shu bilan birga tabiatni muhofaza qilishning haqiqiy tarafdori va faoli edi. Uning asarlari chuqur taassurot qoldiradi va odamlarni tabiatga hurmat va ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga undaydi. Uning hayvonlarni himoya qilish va ulug'lash istagi bilan parallel ravishda animalizmni tasvirlashdagi hissasi uning ishini tarix va san'atning ajralmas qismiga aylantiradi.

ADABIYOTLAR

1. Фозилов М. М. Изображение мира животных в рассказах Эрнеста Сетона-Томпсона. Proceedings of International Conference "Transforming Sirdarya Region into Innovation Region: Problem, Solution and International Experience", 2023. – С. 588-589.
2. Akhmedov R. Sh. Implementation of Teaching Science Fiction Literature in the Process of Teaching English as a Foreign Language. JRIE. 2023. Vol.22(2), pp.138-142. URL: https://www.jrie.org/_files/ugd/c51627_7398826df97b475e9a0eb6c402bc7784.pdf
3. Akhmedov R. Sh. Qualitative Development of Science Fiction in the USA. Bulletin of Gulistan State University. 2020. Vol. 1, pp. 63 -69.
4. Akhmedov R. Sh. Sociological Content of Isaac Asimov's "The End of Eternity" // "Topical Issues of Teaching Foreign Languages": Materials of Scientific Conference, Bukhara, March 17-18, 2021. pp. 271-275. URL: <https://papers.econferenceglobe.com/index.php/ecg/article/view/267/267/>
5. Buronova D. B. Artistic Style of the Works of Ernest Seton-Thompson. British View. – 2023/ Vol. 8(2). – pp. 48-51.
6. URL: <https://www.britishview.co.uk/index.php/bv/article/view/187/169>
7. Fozilov M. M., Abdurakhmonov D. Zoonyms: Contextual meaning in literary context (based on the story collection "Animal Heroes" by Ernest Thompson Seton). Arts and Humanities in Higher Education. 2023. Vol. 21(1), pp. 45-52.
8. URL: https://www.aijcr.org/_files/ugd/c51627_96ce8af22ae9423a8080aa43e9fb19e7.pdf
9. Goldsborough G. Memorable Manitobans: Ernest Thompson Seton (1860-1946). Manitoba Historical Society Archives. April 7, 2023.
10. URL: https://www.mhs.mb.ca/docs/people/seton_et.shtml
11. Moss Knox L. The Storyteller: My Years with Ernest Thompson Seton. Langdon Street Press, 2015.
12. Witt D. L. Ernest Thompson Seton, The Life and Legacy of an Artist and Conservationist. Layton, Utah: Gibbs Smith Publisher, 2010.